

Zondag Trinitatis^[1] – Bevestiging ambtsdragers

Exodus 34, 4 – 9

Matteüs 28, 16-20

Ds Jaco Zuurmond

Gemeente van de Aanwezige,

Vandaag is het feest in de kerk.. Hier in de Ontmoetingskerk in het bijzonder, omdat we ook nog eens vieren dat een nieuwe diaken en een nieuwe ouderling in onze gemeenschap aan het werk gaan (terwijl er nog een andere nieuwe diaken op komst is).

Maar buiten dat viert vandaag de hele wereldkerk het feest van de Triniteit – zondag Trinitatis.

In ons Calvinistisch hoekje van die wereldkerk waren we dit niet zo gewend. Maar dankzij de Lutherse inbreng in onze verenigde kerk vieren ook wij tegenwoordig op de zondag na Pinksteren het feest van de Heilige Drievuldigheid.

Luther sprak van de ‘gouden zondag Trinitatis’. Voor de Lutheranen is deze zondag een kern in het kerkelijk jaar. Zij tellen vanaf vandaag tot aan de Advent de zondagen als zoveelste ‘zondag na Trinitatis’. Lutheranen mogen in de kerkdienst bovendien graag een kruis slaan. Waarmee het geloof in de Vader, de Zoon en de Geest je a.h.w. lijfelijk wordt ingeprent als drukpunten op je voorhoofd en je borst.

Maar waar het ondertussen om gaat, in die Triniteit, is nog best moeilijk uit te leggen en de misverstanden zijn groot. Iedere rechtgeaarde moslim zal je verwijten dat je drie goden vereert in plaats van de Ene bij wie je het zou moeten houden. En dat is maar zo een terechte kritiek...

Het beeld van de Triniteit heeft in de geschiedenis van de kerk bovendien geleid tot de meest fantastische geloofssystemen, die vaak meer zeggen over de denkkaders van de tijd waarin ze werden geformuleerd, dan dat ze ons, mensen van déze tijd, nog kunnen bijstaan in onze worsteling om een beetje geloof. ‘Theologologie’, zo noemde een collega dat ooit – theologie die als legoblokjes in elkaar past. Je kan er prachtige kastelen mee bouwen. Ja, ja.

En als je vervolgens die denksystemen heilig verklaart, onaantastbaar, daar blijf je van af, en de bijbehorende geloofsfrases vooral maar klakkeloos blijft herhalen... dan kom je vanzelf bij een moment dat niemand meer weet waar het over gaat.

Niet zonder reden zijn wij dat soort geloofssystemen gaan wantrouwen. En wat wij vooral zijn gaan wantrouwen is een theologie waarin alles klopt, het antwoord op alle vragen. Geloofsleer is geen ‘systeem’. Het is juist eigen aan geloof dat je het niet kloppend krijgt. Geloof is fragmentarisch, provisorisch, zo ook het geloof in de heilige Drievuldigheid.

Sterker nog... misschien is dat, in woorden van vandaag, juist wel de betekenis van dat aloude begrip Triniteit: De diepe ervaring dat je geloof nooit kloppend krijgt. Altijd als jij denkt dat je God wel zo'n beetje hebt begrepen... dan verschijnt hij toch weer anders, in een andere gestalte, op een andere manier.

Het beeld van de Triniteit wil misschien wel juist zeggen: ja, zo is het nou precies met deze God. Zijn overvloed is groter dan wij ons kunnen denken. En tegelijk, in die overvloed is meer samenhang, meer éénheid, dan wij kunnen zien.

Ofwel, wij vieren vandaag de eenvoud van God.

Maar zelfs 'eenvoud' is bij nader inzien een lastig woord. Het betekent bijvoorbeeld niet dat wij maar één God dienen. In tegendeel. Er zijn juist in onze moderne tijd vele goden die zich aan de mensen opdringen, verering afdwingen, hun tol eisen. Juist waar wij moderne mensen ons zogenaamd 'ongelovig' noemen hebben die goden ééns te meer macht, omdat we ze niet herkennen..

De machtigste god is naar Jezus' woord: de Mammon, het geld. Het geld dat ons in de greep houdt. Dat ons leven beheerst. De Mammon doet zijn macht gelden, niet alleen in onze hebzucht en waanvoorstellingen (dat wij gered zouden zijn als we de honderdduizend wonnen), maar ook in onze zorgen of we aan het einde van de maand nog rond kunnen komen, onze rekeningen kunnen betalen, onze schulden aflossen. Dat is de macht van de Mammon.

Nee, het is niet waar dat wij maar één God dienen. Wij denken dat misschien wel, maar ondertussen zijn wij niet alleen christenmensen maar ook consumenten en wij consumeren meer en meer, grondstoffen, energie, luxe producten, wij plunderen de aarde, exploiteren mannen, vrouwen en kinderen – en zo betonen wij ons, meer dan we zelf beseffen, getrouwe dienaren van de Mammon, de hebzucht, de wortel van alle kwaad.

De éénvoud van God betekent dus niet dat Hij voor ons de enige is... of, iets meer bescheiden, de belangrijkste. Dan stellen we onszelf teveel op een voetstuk. Nee, er zijn goden in menigte, nabij en ver, en ze hebben ongekend veel macht. Wij dienen vele goden... en raken meer en meer op drift.

Maar juist zo, in onze verwarring en veelsporigheid, leert deze God ons, volgens dat aloude beeld van de Triniteit, een eenvoud kennen die eindeloos overvloedig is. In zijn eenvoud is hij ons de onzienlijke in zijn overvloed een verblindend aangezicht. In zijn eenvoud is hij de onuitsprekelijke, in zijn overvloed: Vader, Zoon en heilige Geest. In zijn eenvoud is hij de minste der mensen, de man van smarten, in zijn overvloed is hij onze Heer, die vanaf het kruis regeert.

Triniteit, zo verstaan, is niet de slotconclusie van een 'theorie over God'... maar eerder perspectief voor een levensweg die voor mensen open ligt: Dat wij in ons leven uiteindelijk deze éénvoud mogen vinden, mogen beleven, mogen leven. En juist zo zullen wij delen in zijn overvloed.

Leven uit één stuk. Dat is de belofte voor mensen, van zondag Trinitatis.

Ondertussen kent zondag Trinitatis prachtige lezingen:

“De HEER kwam neer in een wolk, hij kwam bij Mozes staan en riep de naam HEER uit.”

In de eerste lezing wordt Gods onuitsprekelijke naam uitgespeld. Die naam ‘HEER’ is de kern van zijn éénheid. Maar dan komt het op gang. In twee verzen wordt de hele weg van éénvoud naar ongekende overvloed geschetst:

Liefdevol, genadig, geduldig, trouw en waarachtig, zo geeft deze Éne zich te kennen. De begrippen rollen haast over elkaar heen. Maar dat is nog maar het begin.

Die duizenden geslachten zijn liefde bewijst. Dat is een veelheid van generaties die voor ons onbevattelijk is.

Die schuld, misdaad en zonde vergeeft.

Met zoveel overvloedigheid komen wij haast in de problemen, want hoe zou God de daders vergeving schenken buiten de slachtoffers om? Krijgen bij deze God de slachtoffers ook spreekrecht in de rechtszaal? Is hij een vergevende instantie die het slachtoffer negeert, hem of haar terzijde schuift, en ondertussen zoete broodjes bakt met de daders?

En tenslotte, en daar wringt het helemaal: die voor de schuld van de ouders, de kinderen en kleinkinderen doet boeten.

Nu is dat laatste is hoogst ongelukkig vertaald. Waar het om gaat is dat schuld en zonde een kluwen is waar niet slechts één generatie in verstrikt raakt maar ook een volgende generatie heeft zich daar mee te verstaan, zoals bijvoorbeeld kinderen van NSB-ers zijn aangekeken op hun afkomst en zich daar niet zomaar van hebben kunnen vrijmaken. Daar gaan generaties overheen. In deze dagen beleven wij het probleem van de IS-kinderen. Natuurlijk is de Nederlandse staat verantwoordelijk... maar vast en zeker halen we daarmee ook een groot probleem binnen. Zonde is niet iets dat zich tot één generatie beperkt.

In de revisie van de NBV welke op dit moment in de maak is zal het ‘laten boeten’ waarschijnlijk niet meer terug komen^[2]. Al te zeer ontbreekt daarin, zo beseffen de vertalers, het perspectief van het herstel.

In oudere vertalingen stond dat God die schuld ‘bezoekt’. En als je dat heel letterlijk neemt krijg je iets moois: dat hij bij de volgende generatie op bezoek komt en vraagt: hoe staat het er nu mee? hoe leef jij met dat moeilijke verleden? Hij gaat er niet onachtzaam aan voorbij, maar trekt het na, gaat er op in, dat toch die schuld niet zoveel generaties doorwerkt, maar dat zijn liefde het overneemt en dan tot die duizendste generatie toe – eindeloze overvloed.

Zo toont ons de eerste lezing op prachtige wijze de veelheid van de eenvoud Gods: genadig, barmhartig en dat dan nog onvoorstelbaar veel meer.

In het evangelie klinkt die veelheid bij de doop: dopen in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Zo heeft de christelijke kerk de overvloed van Gods eenvoud op formule gebracht. Zo mogen wij kerk zijn.. In die kerk mogen jullie aan het werk.

Ik begon de preek met te zeggen dat al ons geloof fragmentarisch en provisorisch is. Het zijn geen passende legosteentjes, maar stukken en brokken en alles wat de kerk meent te kunnen zeggen ‘over God’ is tijdgebonden, voorlopig, van voorbijgaande aard. Dat geldt wel in het bijzonder van het geloof in de Drie-enigheid Gods.

Ook de Drie-eenheid is niet een vast en onaantastbaar gegeven. Nee, die drie, daar houden wij het nu bij totdat God zal zijn alles in allen. Want dat is ons te geloven gegeven: de overvloed die uitgaat van de eenvoud Gods zal heel ons denken en doen vervullen. Het blijft niet bij drie, nee, alles in allen zal hij zijn.

Maar voordat we nu dáár weer over gaan speculeren, en God zomaar algemene geldigheid toe gaan dichten, de vlag op onze modderschuit, is het beter te blijven bij het geheim van het begin, de eenvoud in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

Amen